

پىداكارلىق ـ ئىنسان ئۆزى ئىشىنىپ، كۆڭۈل بەرگەن دەۋاسى ئۈچۈن ماددىي ـ مەنىۋى مەنپەئەتلەردىن، شۇنىڭدەك ئارزۇ ـ ئارمان ۋە نەپسانىي خاھىشلاردىن ۋاز كېچەلەيدىغان روھىي تەكامۇللۇققا يۈكسىلىشىنىڭ ئۇنۇانىدۇر. تۇرلۈك مۇشەققەت ۋە دەرد ـ ئەلەملەرگە بەرداشلىق بېرىپ، دەۋا ئۈچۈن نەپسىنى ۋە مەنلىك غۇرۇرىنى يېقىتالايدىغان ھەقىقىي مەنىدىكى قەھرىمانلىق داستانىدۇر. مېلىنى، جېنىنى، ھەتتا ئاتا ـ ئانا ۋە بالا ـ چاقىلىرىنى بىر تەرەپتە قويۇپ، دەۋا يولىدا سۈباتلىق ۋە قەتئىيلىك بىلەن سەپەرۋەر بولۇشىنىڭ ئاكتىپ ئامىلىدۇر. شەرئى جەھەتتىن نەزەرگە ئالغىنىمىزدا، ئاللاھنىڭ كەلىمىسىنى يەنى ''لائىلاھە ئىللەللاھ'' تىن ئىبارەت تەۋھىد كەلىمىسىنى بايراقلاشتۇرۇش يولىدا ھەرقانداق مۇسىبەت ھەرىكەت ۋە ئاكتىپ خىزمەتلەرنى ماددىي ـ مەنىۋى پۈتۈن مەنپەئەت ۋە ئارزۇ ـ تەلەپلەردىن ئەلا بىلىش ۋە كېرەك بولغاندا ئۇ يولدا جېنىنى، مېلىنى خۇشاللىق بىلەن قۇربان قىلىش نىشانى ۋە ئالى غايىسىنى رېئال ھاياتتا ئەملىيلەشتۇرۇش شۇئاردۇر.

بۇگۈنكى مەدەنىي دۇنيا ئىنسانلىرىنىڭ ئەقلىي ئەمگىكى نەتىجىسىدە يۈكسەلگەن ئىلىم ـ پەن ۋە كەشپىيات تەرەققىياتلىرى، پرىنسىپ جەھەتتە ئومۇمىي ئىنسانلارنىڭ

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئورتاق پاراۋانلىقى، بىرلىكى ۋە تەرەققىياتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ، ئىنسانىيەت دۇنياسىنى تىنچلىق ۋە باراۋەرلىك ئاساسىدا مەدەنىيەتنىڭ يۇقىرى پەللىسىگە كۆتۈرۈشنى غايە-مەقسەت قىلىشى زۆرۈرىيەت پرىنسىپلىرىدىن بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ بۇ ئاتالمىش ھاسىلاتلىرىنى مۇئەييەن خەلق ۋە مۇئەييەن ئىدىيە مەنسۇپلىرىنىڭ مال-ماتاسى سۈپىتىدە، باشقا خەلق ۋە ئېتنىقاد مەنسۇپلىرىنى يوقىتىش ۋە ئاجىز مىللەتلەرنى بوزەك قىلىش ۋاستىسى قىلىپ كەلدى؛ ھەتتا ئۇلار بۈنى ئىرقىي قىرغىنچىلىق قۇرالى قىلىپ، ئىنسانلىق جىنايىتى ئىشلەۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ بۇ قىلمىشى ئادەتتە ئىلىم-پەنگە، ئۆزىگە، شۇنداقلا، پۈتۈن ئىنسانىيەتكە خىيانەت ۋە ئاسىيلىق بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. ھالبۇكى ئېتىبارىمىزدىن ساقىت ئاڭسىز ھايۋاناتلار دۇنياسىدا ھېچ بىر جانۋار ئۆز جىنسىنى يېمەيدۇ، ئۆزئارا بىر-بىرىنى قەستەن ئۆلتۈرمەيدۇ. بەلكى بىر-بىرىنى باشقىلارنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قوغداشقا، ئۆزئارا يار-يۆلەكتە بولۇشقا ھەرىكەت قىلىدۇ. شۇڭىمۇ ئۇلار ئىنسانلار دۇنياسىدا يۇز بېرىۋاتقان بۇ خىل ۋەھشىلىكلەردىن سەسكىنىپ: «بۇلار ئۆز جىنسىگە زۇلۇمنىڭ ھەر تۈرىنى، ھەتتا ئۆلۈمنى راۋا كۆرىدىغان قانداق مەخلۇق؟» دەپ، ئۆز ھال تىلى بىلەن بىز ئىنسانلارغا ئېچىنىشى مۇمكىن! ئىنسانلارنىڭ كۈنمىزدە بۇ قەدەر رەھىمسىز بۇ قەدەر شەپقەتسىز بولۇپ كېتىشى، ئۇلارنىڭ ماددىي دۇنيانىڭ پانىي ۋە ئۆتكۈنچى مەنپەئەتىگە ئالدانماي، پەرۋەردىگارىغا بەندىچىلىك قىلىشنىڭ ئورنىغا، ماددىغا چوقۇنۇپ، ماددىغا قۇللۇق قىلىۋاتقانلىقىدىن بولسا كېرەك. بۇ ئەھۋال غەرب دۇنياسىدىلا ئەمەس ئىسلام ئەللىرىدىمۇ ئومۇملىشىپ كەتتى. ھەقىقەتەن ئۇلار بارغانچە ماددىغا باغلىنىپ، پەرۋەردىگارىدىن، پەيغەمبىرىدىن ۋە مۇقەددەس كىتابى قۇرئان كەرىمدىن ئۇزاقلىشىپ كېتىۋاتىدۇ. دېمەككى بۇ دەۋر ئومۇمىيەت جەھەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندا، پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ ئۆز ئىستىقبالىنى ماددىغا باغلاپ، ماددىغا تېۋىنىدىغان بىر ماتېرىيالىست دۇنيا ئېقىنىدا غەرق بولۇشقا قاراپ كېتىۋاتقان قورقۇنچلۇق بىر دەۋردۇر. ئىسلام دۇنياسى ئۆز تارىخىدا ھېچقاچان كۈنۈمزدىكىدەك بۇنداق پەرىشان ۋە پاراكەندە ھالغا چۈشۈپ قالغان ئەمەس. تېخىمۇ يامان بولغىنى ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ مۇھىملىك سۈپىتىنىڭ كېرىكى بولغان «ئۇستۇنلۇك» ماقامى بىلەن ھازىرقىدەك پەرىشان ھالىنى چۈشۈنۈپ يېتەلمەيدىغان دەرىجىدە سەۋىيىسىنىڭ چۈشۈپ كەتكەنلىكىدۇر. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار ھەر ساھەدە دۇنيا سەھنىسىدىن چېكىنىپ، ئىمپېرىئالىست كۈچلەرنىڭ تېپىپ ئويناۋاتقان توپىغا ئايلىنىپ قالدى. تېخىمۇ ئېچىنارلىقى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ بۇ خىل سەلبىي ئىللەتلەرگە بوغۇلۇپ كەتكىنىگە قارىماي، يەنىلا راھەت-پاراغەتكە بېرىلىپ، كەيپى-ساپا سۈرۈشلىرى، ئىمان،

قۇرئان ۋە ئۇممەت نامىغا قىل تەۋرەتمەسلىك خاھىشلىرى ۋە ئىسلام تۇپراقلىرىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ قانلىق پاجىئەلىرىگە پەرۋاسىز قېلىشتەك غەمسىزلىكى ئادەمنىڭ ئىچىنى ئېچىشتۇرىدۇ. ئالىدىغان بولساق تېخى يېقىندا بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى كىشىلىك ھوقۇق ئالى كومىتېتى بويىچە ئېلىپ بېرىلغان "خىتاينىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قىلىۋاتقان ئادەتتىن تاشقىرى زۇلمىنى ئەيىبلەش" يىغىنىدا 22 گە قارشى 37 دۆلەت خىتاينىڭ سىياسىتىنى قوللاپ ئاۋاز قوشتى. بۇ دۆلەتلەر بىر نەچچە غەيرى ئىسلام دۆلىتىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ھەممىسى ئاتالمىش ئىسلام دۆلەتلىرى ئىدى. ئەيتاۋۇر، كۈنىمىزدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئومۇمى ئەھۋالى ھېس-تۇيغۇ جەھەتتە تۇماندەك تارقىلىپ، ۋىژدانىنىڭ بارغانچە تارىيىپ، كۆڭلى قارىداپ كەتكەنلىكى بىر ئاچچىق ھەقىقەت. بولۇپمۇ بۇ دۆلەت رەھبەرلىرى مۇسۇلمانلارنىڭ كەلگۈسى ئىستىقبالى ئەمەس، ھەتتا ئۆز خەلقىنىڭ ئىستىقبالىنى كاپالەتكە ئىگە قىلغۇدەك بىر تونۇشقا ئىگە ئەمەس. ئەكسىچە ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى ئىمپېرىئالىست كۈچلەرنىڭ ئىش بىرلىكچىلىرى. ئۇلارغا نىسبەتەن ماقام-مەنسىپىنى ساقلاپ قېلىش بەدىلىگە ئۆز خەلقىنىڭ قېنىنى ئىچىش ھېچقانچە ئىش ئەمەس. قارايدىغان بولساق، سۈرىيەدە بەششار ئەسەد، مىسىردا سىسىغا ئوخشىغان نۇرغۇن قانخور ناباب شەخسىيەتلەر كۆز ئالدىمىزغا كېلىدۇ.

ئىسلام دۇنياسى ياكى مۇسۇلمانلار ئالىمى كۈنىمىزدە بىز يۇقىرىدا ئىپادىلەشكە تىرىشقان تراگېدىيىگە مۇپتىلا بولغىنى بىر ئاچچىق ھەقىقەت. ئەمدى بىز ئۇيغۇر خەلقى، جۈملىدىن ھەر بىرىمىز مۇسۇلمان بولۇش سۈپۈتىمىز بىلەن دەسلەپكى ئەۋلاد مۇسۇلمانلىرى قالدۇرۇپ كەتكەن شانلىق ۋە ئالەمشۇمۇل قىممەت قاراشلىرىمىزنى، ھۆرلۈك ۋە ئادالەتتە ھەممىگە نەمۇنە بولۇپ ئۆتكەن ئالتۇن دەۋرىمىزنى قايتا تىكلەش ئۈچۈن نېمە قىلىشىمىز، نەدىن باشلىشىمىز ۋە قانداق ئېلىپ بېرىشىمىز كېرەك دېگەن سۇئال بەلگىلىرىگە جاۋاپ تېپىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. بىز ئالدى بىلەن بۇ سۇئال بەلگىلىرىگە جاۋاپ تېپىشتىن بۇرۇن نەزەر دىققىتىمىزنى ئەسرى سائادەت دەۋرىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالىغا ئاغدۇرۇشىمىز، ئاندىن، ئۇلاردىن كېيىنكى ئەسىرلەر تىزمىسى بويىچە تارىخىي سەھىپىلىرىمىزنى بىردىن ۋاراقلاپ، بۇرۇنقى ئاتا-ئەجدادلىرىمىزنىڭ ھال ئەھۋالىدىن دەرس چىقىرىشىمىز، تەجرىبە ساۋاق يەكۈنلەپ، كۈنۈمىزدىكى دەۋر تەرەققىياتىغا ئۇيغۇن ھالدا كرىزستىن چىقىش يول خەرىتىسى ھازىرلىشىمىز لازىم. بۇ بىر كۈندە بولىدىغان، ياكى بىر جەمئىيەت ياكى بىر قانچە تەشكىلاتلار بىلەن ھەل بولىدىغان مەسىلە ئەمەس. بۇنىڭدەك بۈيۈك ۋە ئۇلۇغۋار چوڭ ئىشلارنى دىنىي، ئىجتىمائىي، سىياسىي، ئىقتىسادىي ئىلمىي ئاكادېمىك شەخىس ۋە ئەربابلىرىمىزنىڭ سەرخىل يېتۈكلىرى بىر يۇمىلاق شىرە ئەتراپىدا بىرگە جەم

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

بولىشى، باش قاتۇرۇشى، پىكىر بىرلىكىگە كېلىشى، شۇنىڭ بىلەن بىرگە كائىناتنىڭ خالىقى پەرۋەردىگارىمىز ئالدىدا ئۆزىمىزنىڭ چارىسىزلىكىنى، ئاجىزلىقىنى ھال تىلىمىز ۋە كۆڭۈل-دىلىمىز بىلەن ئىپادىلەپ، ئۇ زاتقا بولغان قۇللۇق بۇرچىمىزنى بىجانىدىل بەجا كەلتۈرۈشىمىز ۋە خەلقىمىزنىڭ دەرد-ئەلىمىگە كۆيۈمچان ئاتا-ئانا، شەپقەتلىك بىر دوختۇر ماھىيتىدە پىداكارلىق كۆرسىتىش بىلەن رويابقا چىقۇسى. بۇگۈن بىز تەسەۋۋۇرىمىزدىكىدىن نەچچە ھەسسە تەرەققى قىلىپ، خىيالىمىزدىن ھالقىپ كەتكەن يۇكسەك ئىلىم-پەن ۋە سوتسىيال مېدىيا-ئۇچۇر ۋاستىلىرىنىڭ ئەقىل-مەنتىقىمىزنى تامامەن قامال قىلىۋالغان بىر دەۋردە ياشاۋاتىمىز. بۇنداق چىگىش ۋە مۇرەككەپ ۋەزىيەتتە ئىككى مىليارددىن يېقىن مۇسۇلمان ئاممىسىنىڭ دەرد-ئەلىمىگە، بولۇپمۇ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ زۇلۇم خۇمارى ياۋۇز دۈشمەن ئالدىدىكى چارىسىزلىكىگە يول ھازىرلاش ئۈچۈن، ئاشۇ مۇسۇلمان خەلق ئاممىسىغا مەنسۇپ ھەر بىر شەخس ھەقىقىي مەنىدە ئۆزىدە پىداكارلىق روھى يېتىلدۈرۈشى زۆرۈر بولۇپ قالدى. بۇ يولدا شۇ قەدەر پىداكارلىق لازىمكى، خەلقىمىزنىڭ پۈكۈلگەن بىلىنى رۇسلاشقا ماجال، ياش ئورنىغا قان ئېقىۋاتقان كۆزنىگە داۋا، جاراھەتلەنگەن قەلبىگە مەلھەم بولۇپ، يېڭىدىن ياشاش ئۈمىدى بېغىشلىيالايدىغان، بۇرۇنقى ئاتا-ئەجدادىنىڭ شانلىق تارىخىنى زېھنىدە قايتا جانلاندۇرالايدىغان، كېلەچەككە بولغان ئۈمىت غۇنچىلىرىنى روھىيەت بېغىدا يېتىشتۈرەلەيدىغان، زالىملار ئالدىدىكى چارىسىزلىك روھىي پەسخەكسىنى ئۈمىتۋارلىق باغچىسىدا يېڭىدىن بىخلاندۇرالايدىغان سەۋىيىدە ئاكتىپ ۋە ئەملىيەتچان بولىشنى تەلەپ قىلىدۇ. مانا بۇ سەۋىيىدە كۆرسىتىلگەن پىداكارلىق ئاندىن خەلقىمىزنىڭ كەلگۈسى ئىستىقبالىغا ئۈمىت بېرىپ، ھاياتقا بولغان ئۈمىتسىزلىكىنى زاماننىڭ يۆنىلىشىگە كۆرە بۇرىيالىشى مۇمكىن.

بۇنىڭدەك بۇيۇك ۋە ئۇلۇغ خىزمەتلەر، ئادەتتە ئۇنىڭ ھەجمىنى ھەقىقىي مەنىدە ئىدراك قىلالايدىغان بۇيۇك شەخسلەرنىڭ پىداكارلىقى بىلەن، نۆۋەتتى كەلگەندە ئۆزىنىڭ ھەممە نەرسىسىنى قۇربان قىلىش روھىغا ئىگە ھەممەت ئابىدىلىرىنىڭ تىرىشچانلىقى بىلەن روياپقا چىقىدۇ. شۇڭمۇ ھەر قانداق دەۋا ئۆز ھەجمى ۋە ئەھمىيىتىگە قاراپ ھەممەت ۋە پىداكارلىق تەلەپ قىلىدۇ. ئىنسانىنىڭ يېمەك-ئىچمەك، كىيىم-كېچەك، ئىجتىمائىي خاتىرجەملىك ۋە جىنسىي تۇرمۇشىدىن ئىبارەت تار دائىرىدىكى خاھىش ۋە بەھرىمەنلىك ئىچىگە چۆكۈپ قېلىشى ئۇنىڭ ئەڭ زور ئۆمۈر ئىسراپچىلىقى ئىكەنلىكىدىن دېرەك بېرىدۇ. شۇڭا بىز نۆۋەتتە خەلقىمىزنى بۇ خىل تار مەنىدىكى ھايات پەلسەپىسىدىن خەۋەردار قىلىش ئارقىلىق ئېلىمىنتار (ئىپتىدائىي) تۇرمۇشتىن ھالقىغان ئۇلۇغ تۆھپىكار (ھەممەتكار) لىققا دەۋەت

قىلىشىمىز لازىم. چۈنكى ھەممەت ـ ئىنسان روھىيىتىنىڭ كامىل ماقامىدىن ئىبارەت روھىيەت ئوزۇقى ھېسابلىنىدۇ.

مەنچە بولغاندا، بۇنىڭدەك ئۇلۇغ ۋار خىزمەتلەرنىڭ دۇنيالىق ئەھمىيىتى ئىستانبۇلنى مەڭ قېتىم پەتھ قىلغاندىنمۇ ئەلا بولسا، مەنىۋى ئەھمىيىتىمۇ ئەلۋەتتە پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ ئەۋلىيالىق ماقامىغا يېتىشىدىنمۇ ئۈستۈن ئورۇندا تۇرىدۇ. چۈنكى بۇ ئومۇم مۇسۇلمانلارغا بولۇپمۇ بىز ئۇيغۇر مۇسۇلمانلىرىغا يېڭىدىن يەنە بىر قېتىم ئىسلامي روھ بېغىشلاپ، مۆمنلىك سۈپىتىگە لايىق ئومۇمى ئىنسانلارنىڭ ئەبەدىيلىك بەخت ـ سائادىتىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىش تۇيغۇسىنى ئويغىتىشتەك تۈپتىن ياخشىلاشنى مەقسەت قىلغان «يېڭىلىنىش ھەرىكىتى» دۇر. بۇنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ تۇپكى باشلىنىش نۇقتىسى ئامىخاس ـ ھەر بىر مۇسۇلمان شەخسنىڭ ئىسلامي شەخس، ئىسلامي ئائىلە، ئىسلامي جەمئىيەت ۋە ئىسلامي تۈزۈم روھى بويىچە ياشاش ئېڭىنى كۆتۈرۈش ئاساسىدا، سائادەت دەۋرىدىكى ئاشۇ ئەڭ پاكىز، ئەڭ ساپ مەنبەدىن ئوزۇقلىنىشنى چىقىش قىلىدۇ.

«يېڭىلىنىش ھەرىكىتى» نىڭ مەركىزى ئىدىيىسى ـ مۇقەررەركى، ئەسىرى سائادەت ـ دەسلەپكى ئەۋلاد مۇسۇلمانلىرىنىڭ پىداكارلىق روھىنى ئۆزلەشتۈرۈش ئاساسىدا، شەخس، ئائىلە، جەمئىيەت قاتارلىق ئومۇمنى تۈپتىن ياخشىلاش ھەرىكىتى بولۇپلا قالماي، دەۋر يارىتىش ھەرىكىتى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. كەلگۈسىنى قۇرۇپ چىقىش ئېڭىنى چىقىش قىلىدۇ. بۇنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشتە ھەرقانداق قۇربانلىق ۋە پىداكارلىقلاردىن باش تارتمايدۇ. سىرتتىن كەلگەن ھەرقانداق تەھدىتكە پەرۋا قىلمايدۇ. ئۇلارنىڭ كۆچى ئېتىقادى كۈچ، ئىرادىسى مىللىي ئىرادە، يولى دەسلەپكى ئەۋلاد مۇسۇلمانلىرىنىڭ يولىدۇر. چۈنكى بىزنىڭ بۇندىن كېيىنكى ھەرقانداق ئىنقىلاپ ۋە دەۋر يارىتىش ھەرىكىتىمىز چوقۇمكى ئىسلامي روھ، ئىسلامي ئەخلاق، مىللىي روھ، مىللىي قىممەت قاراش بويىچە راۋاج تاپىدۇ. بۇ ئىدىيىنى ۋە بۇ نۇقتىنى چىقىش قىلمىغان ھەرقانداق بىر ھەرىكەت ۋە پائالىيەتلەر ئادەتتە مەلۇم مۇددەت مۇۋەپپەن بىر سەۋىيىگە كەلگەندەك قىلغان بىلەن، نەتىجىدە مىللەتكە ئۇزۇن مۇددەتلىك بىر پايدا ئېلىپ كېلەلمەيدۇ.

«يېڭىلىنىش ھەرىكىتى» بىر يۈرۈش پروگراممىا ۋە يېتەكچى ئىدىيىگە ئىگە. ئۇ شەخسلەردىن باشلاپ ئائىلە، جەمئىيەت ھەتتا دۆلەت ئەربابلىرىغا قەدەر ھەر بىر شەخسنىڭ «ئۇستۇن مۇئمن»لىك سۈپىتىگە لايىقلاشقانغا قەدەر كۆتۈل بۆلىدۇ ۋە شۇ نۇقتىنى كۆزلەپ ھەرىكەت قىلىدۇ. مەسىلەن «يېڭىلىنىش ھەرىكىتى» نىڭ شەخسلەرگە قويىدىغان ئەقەللىي ئۆلچىمى، تۆۋەندىكى بىر قاتار پرىنسىپلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: كۆپ تەپەككۇر قىلىش، ۋاقتىنى قەدىرلەش، ئاز يەپ، ئاز ئۇخلاش، ئاز كۈلۈپ، ئاز سۆزلەش، كەمتەر بولۇش، خۇش پىل بولۇش، تەبەسسۇم قىلىش، قاقاقلاپ كۈلمەسلىك، يالغان سۆزلىمەسلىك، ئاچ

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

كۆز بولماسلىق، ئۆزۈمچىل بولماسلىق، هورۇنلۇق قىلماسلىق، پىتىنگە ئارلاشماسلىق، ئىمكان قەدەر باشقىلاردىن بىر نەرسە تەلەپ قىلماسلىق، باشقىلار بىلەن ئورۇنسىز تارتىشماسلىق، باشقىلارنىڭ ئەيىبىنى ئىزدىمەسلىك، باشقىلارنىڭ تەلەپ قىلغان نەرسىسىنى بېرىشتىن باش تارتماسلىق، هاكاۋۇرلۇق بىلەن ئەزۈەيلەپ ماختاسلىق، باشقىلارنى يامان گۇمان قىلماسلىق، پىتنە پاسات ۋە بىھۇدە ئىشلارغا ئارىلاشماسلىق، باشقىلارنىڭ يارىدەمگە ئالدىراش، باشقىلارنىڭ پىكرىگە هۆرمەت قىلىش، باشقىلارنىڭ ئەيىبىنى كۆرۈشتىن بۇرۇن ئۆز ئەيىبىنى كۆرۈش، باشقىلارغا قىلغان ياخشىلىقلىرىنى ئۇنتۇپ كېتىش، كەڭ قورساق بولۇش، سەۋرچان بولۇش، سىپايى بولۇش، پاراسەتلىك بولۇش، تەمكىن بولۇش، سەممىي ۋە راستچىل بولۇش، شەك ۋە گۇمانىدىن ئۆزاق تۇرۇش، بالدۇر يېتىپ، بالدۇر قوپۇشقا ئادەتلىنىش، كىبىر ۋە چوڭچىلىق قىلىشتىن ساقلىنىش، ، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ سۈننىتىنى ئۆزىگە لازىم تۇتۇش، هەر كۈنى چوقۇم قۇرئان كەرىمدىن بىر بۆلۈم ئوقۇپ، مەنە-مەزمۇنىنى تەپەككۇر قىلىش، هەر ئىشنىڭ سەۋەبىنى قۇسۇرسىز قىلىپ، نەتىجىسىنى ئاللاهتىن كۆتۈش، قازا ۋە قەدەرگە تەسلىم ۋە رازى بولۇش، مۇسۇلمان قېرىنداشنى هاقارەت تىلى بىلەن تىللىماسلىق، مۇسۇلمانلارغا قارشى نەپرەتتە بولماسلىق، دۇئادا باشقىلارنى ئۇنۇتماسلىق، شەيتانغا پۇرسەت بەرمەسلىك، ئۆيدىن چىققاندا تاهارەت ۋە دۇئا بىلەن چىقىش، كۆپ سەدىقە قىلىش، ئىلىم-مەرىپەتلىك بولۇش، ئەقىدە ۋە قانۇن ئۆگىنىش، هەدىس ئوقۇش ۋە ئەمەل قىلىش، تەۋبە-ئىستىغپار ئېيتىپ تۇرۇش، ئەزان ئوقۇلۇشتىن بۇرۇن مەسچىتكە بېرىشقا ئادەتلىنىش، ئەمەل-ئىبادەتكە سۈسلۇق قىلماسلىق، هەقتىن ئۆزاقلاشتۇرىدىغان كىشىلەر بىلەن ئەهباب بولماسلىق، ئەتتىگەن ئاخشام ئۆزىدىن هېساب ئېلىشنى ئۇنۇتماسلىق، هەر ۋاقىت، هەر يەردە ئاللاهنى هازىر ۋە نازىر بىلىش.

قىسقىسى، «يېڭىلىنىش هەرىكىتى» نىڭ تۈپكى نىشانى، بۇ هەرىكەتكە كۆڭۈل بەرگەن شەخس ۋە پەرتلەرنىڭ كامىل ئىمان، كامىل ئىخلاس، كامىل ئەخلاق، كامىل ئابىد، كامىل مۇجاهىت بولۇشتەك يۈكسەك ۋە ئالى روھ بىلەن تاكامۇللاشقان «كامىل ئىنسان» بۇلۇپ يېتىلىشىنى مەقسەت قىلىدۇ.

ئومۇمەن ئىسلام دۇنياسىنىڭ، خۇسۇسەن بىز ئۇيغۇر مۇسۇلمانلىرىنىڭ كېيىنكى بۇ ئۇچ-تۆت ئەسىردىن بېرى بېشىمىزغا كەلگەن كۇلپەتلىك ئاپەتلەر سەۋەپلىك ئۇنۇبرسال سەۋىيەمىزنىڭ كۇندىن كۇنگە تۆۋەنلەپ، كۇنىمىزنىڭ بارغانچە ئېغىرلاپ كېتىشىنىڭ تۈپكى ئاملى، بىزنىڭ جۇملىدىن پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ ئىسلامنىڭ ئەسلى ماهىيىتىنى روھىمىزغا سىڭدۈرەلمىگەنلىكىمىزنىڭ نەتىجىسىدىن بولغان. شۇڭا بىزنىڭ نۆۋەتتىكى مۇهىم ۋەزىپىمىز، ئىسلام دۇنياسىدا يېڭىدىن بىر تىرىلىشنىڭ ئەمەلىيلىشىشىنى، ئالەمشۇمۇل

سەۋىيىدە يەنە بىر قېتىم ئەسىرى سائادەتتىكى ئاۋانگارت مۇسۇلمانلارنىڭ تەمسىلىيەت روھىنى ئۆزىمىزدە ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، كەلگۈسى ئەۋلادلارنىڭ دىنامىك (ھاياتى كۈچنىڭ تولۇپ تېشىشى) ئاكتىپچانلىقىنى ئاشۇرۇشقا كۈچ چىقىرىشقا مەركەزلىشىشتىن ئىبارەتتۇر.

ئەينى چاغدا، باشتا ئاللاھ رەسۇلى ۋە ئۇنىڭ مۇبارەك ساھابىلىرى ئىلاھىي دىن يەنى ئىسلام دىنى بىلەن ئۇچراشقاندا، ئۇنى باشقىلارغا يەتكۈزۈشنى، قانۇن-پرىنسىپلىرىنى ھاياتىغا ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى ۋە بۇ ئارقىلىق ئىنسانلارنى ھەقىقىي نىجاتلىققا ئېلىپ چىقىشنى ھاياتىنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ غايىسى ۋە ئىدىئالى قىلغان. شۇڭمۇ ئۇلار ئازغىنا ۋاقىتنا ئەرەب يېرىم ئارىلىدىن ھالقىپ، شۇ دەۋردىكى ئەڭ چوڭ ئىككى ئىمپېراتورلۇقنىڭ تەختىنى-بەختىنى مۇنقەرز قىلغان. قاچانكى بىز مۇسۇلمانلارمۇ كۈنمىزدە ئاللاھنىڭ زېمىنىدىكى خەلىپىسى بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن، يەر يۈزىدىكى پۈتۈن ھادىسىلەرگە دىنىي تۈس، دىنىي روھ ۋە دىنىي چۈشەنچە بىلەن مۇئامىلە قىلىش روھىنى ئۆزىمىزدە يېتىلدۈرۈشكە مەجبۇر ئىكەنلىكىمىزنى تونۇپ يەتسەك، ئاندىن قۇرئان كەرىمىدە ئوتتۇرىغا قويۇلغان «ئۇستۇن مۇئمىن»لىك سالاھىيتىمىزنى قولغا كەلتۈرەلەيمىز. بىز قاچانكى ئۇستىمىزدىكى ۋەزىپىمىزنىڭ ھەجمىنى ۋە ئەھمىيىتىنى بۇ سەۋىيىدە ھېس قىلالغىنىمىزدا ئاندىن بۇ دۇنيادا مەجۇتلىقىمىزنىڭ ۋە دۇنيا مىللەتلىرى قاتارىدا مۇستەقىل ياشاش ھەق-ھوقۇقىمىزنىڭ ئەھمىيىتىنى ھەقىقىي مەنىدە تونۇپ يېتەلەيمىز.

بۇ ئاڭ ۋە چۈشەنچە ئەينى ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ روھى بىلەن مۇجەسسەملىشىپ، ئەڭ يۇكسەك سەۋىيىگە كەلگەن. ئۇ زاتنىڭ بۇ ئالى ۋە مۇئەللا روھنى ھەمدە ئۇنى ئۆزىگە قانداق دەرد قىلغانلىقىنى، ھەتتا دەۋا يولىدا ئۆزىنى ھالاك قىلىش گىردابىغا بېرىپ قالغۇدەك دەرىجىدە دەۋاغا سەۋدالانغانلىقىنى جانابى ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە مۇنداق ئوتتۇرىغا قويىدۇ: «ئەگەر ئۇلار قۇرئانغا ئىمان ئېيتمىسا، ئەپسۇسلىنىپ، ئۇلارنىڭ (ئىماندىن) يۈز ئۆرۈگەنلىكىدىن ئۆزۈڭنى ھالاك قىلىۋېتىشىڭ مۇمكىن»[1].

ئەينى ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەۋىتىنى باشلىغاندا مەككە مۇشرىكلىرى تەرىپىدىن نۇرغۇن ئەزىيەت ۋە تىل-ھاقارەتكە يولۇقتى-سارىڭ دېدى، سېھرىگەر دېدى، كاھىن دېدى... مۇبارەك بوينىغا تۆگىنىڭ ژىنلىرىنى ئارتىپ قويۇپ، سەجدىدىن باش كۆتۈرەلمەي قالغاندا، قىزى پاتىمىدىن باشقا بىر ئىنسان كېلىپ قۇتۇلدۇرۇپ قېلىشقا جۈرئەت قىلالمىدى، ماڭىدىغان يوللىرىغا تىكەن تاشلانغان بولسا، ئىشىكلىرىگە نىجاسەت سۈرتۈلگەن ئەھۋاللارمۇ بولدى. ئەمما ئۇلارنىڭ بۇ قىلمىشى-ئەتمىشلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى دەۋاسىدىن سوۋۇتالمىدى. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنىڭدىن قاتتىق ئىچى

[1] سۈرە كەھف، 6-ئايەت.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

پۇشـاتتى، جـله بـولاتتى، ئۇلارنـڭ هالـدىن ئېچنـاتتى. پەيغەمـبەر ئەلىيهسسـالامنڭ ئېچىنىشـى، ئىچـى پۇشـۇپ دەردلىنىشـى، ئۆزىنىـڭ شەخسىيتىگە قارىتىلغان تىل ئاھانەت ۋە تاپـا ـ تەنە تـۇپەيلى ئەمەس، بەلكـى دەۋىـتىگە قـۇلاق سـالماي تەرسـالىق قىلغـان، ئىمانغـا كەلگىلـى ئۇنمـاي جەھەننەملـڭ بولـۇپ كېـتىش خەۋپـى ئاستىدىكى مۇشرىكلارنڭ يامان ئاقىۋىتى ئۇچـۇن ئـدى. شـۇنڭ ئۇچـۇن پەيغەمبىرىمز: «ئۇممىتىمم، ئۇممىتىم» دەپ كـېچە كۇنـدۇز دەردلىنەتتـى. شۇڭلاشـقىمۇ جانـابى ئـاللاھ مەزكـۇر ئايەتتە، پەيغەمبىرىگە «ئۇلارنڭ ھالىغـا ئېچىنىپ ئۆزۈڭنى تۇگەشـتۇرۇۋەتمىگىن» دېگەن مەزمۇندا ئـايەت نازىـل قىلىـپ تەسەللى بەرگەن. تارىختىن بېرى پۇتۇن پەيغەمبەرلەر ئۆز قەۋمىدىن تىل ـ ئاھانەت ۋە دەشـىنەم يەپ كەلـگەن. ئەگەر پەيغەمبەردىن باشقا ئىنسـان بولـدىغان بولسا، ئـاللى بـورۇن ئـۇلار دەۋانـى ئەمەس، ھەتتا يۇرتىنى تاشـلاپ قېچـىپ كەتكەن بولاتتى. لېكىن پەيغەمبەرلەرنـڭ خاراكتېرى بۇنىڭدىن پاك ئىدى. بولۇپمۇ بىزنڭ پەيغەمبىرىمز ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيهسسالام تېخىمۇ چىداملىق، تېخىمۇ سەۋرچان ۋە تېخىمۇ كۆيۈمچان ئـدى. مەككە مۇشرىكلىرى ئۇنىڭغـا قانچىلىـك تىل ـ ئاھانەت قىلسا، ئۇلارغا شۇنچىلىك مېھرىبـانلىق بـىلەن يېقىنلىشـاتتى، قانچىلىـك زۇلـۇم قىلسـا، شـۇنچىلىك ئەپۇچانلىق بـىلەن مۇئـامىلە قىلاتتـى. ھەمدە ئۇلارنڭ ھەققىدە ياخشـى دۇئـا تەلەپتە بـولاتتى. ئالـدىغان بولسـاق، پەيغەمـبەر ئەلەيهسسـالام قـۇرەيش مۇشـرىكلىرىنڭ تەرسـالىقى كۇنسـىرى ئېشىپ، زۇلـۇم ـ سـىتەملىرى بارغـانچە كۇچىيىۋاتقان كۇنلەرنڭ بىرىدە، مەكـكە مۇشـرىكلىرىدىن باشـقا قەبىلىلەرنمـۇ دەۋەت قىلىپ كۆرۈش ئۈچۈن تـائىپتىكى سەقىف قەبىلىسـىگە بارغـان. ئـۇ يەردە پەيغەمبەر ئەلەيهسسـالامنڭ ئـورۇق ـ تۇغقـانلىرى بـار ئىـدى. پەيغەمـبەر ئەلەيهسسالام ئۇلارنى ئىسـلامغا دەۋەت قىلـىپ، ئـۆزىگە يارەمـدە بولۇشـقا چاقىرغـان. لـېكىن ئـۇلار پەيغەمـبەر ئەلەيهسسالامنڭ تەلىپىنى رەت قىلغـان ۋە ئۆچمەنلىكى ئېشـىپ، جەمئىيەتتىكـى نادان ئادەملەرنى ۋە بـاللارنى سـېلىپ، تـاش ـ كېسـەككە تۇتقـان. پەيغەمـبەر ئەلەيهسسالامنڭ ئازادگەردىسـى زەيـد ئىبنى ھارىس پەيغەمـبەر ئەلەيهسـسالامغا قالقـان بولـۇپ ئـۇ زاتنـى قوغداشـقا تىرىشقان بولسىمۇ، لـېكىن ئـۇ زاتنـڭ پۇتى يارىلىنىپ قاناپ كەتكەن. پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام ئۆزىگە مانـا مۇشـۇنداق ئېغىر جاپا سالغان كىشىلەرنڭ ھەققـىدە يەنە ئاللاھقـا يـالۋۇرۇپ: «ئـى پەرۋەردىگارىم! مېنـڭ كـۇچ قـۇۋۋىتىم قالمىدى، چارىسىز قالدىم، خەلق ئىچىدە ئېتىبارسىزلاشتۇرۇشـقا ئۇچرىـۋاتىمەن، بۇنىڭدىن ساڭا شىكايەت قىلـمەن. ئـى پەرۋەردىگـارىم سـەن چارىسـىزلەرنڭ، ئاجىزلارنـڭ پەرۋەردىگارىسـەن، سـەن مېنڭ پەرۋەردىگارىمسەن، مېنـى كىمـگە تاشلاپ قويىسەن؟ سېنڭ ماڭا غەزىۋىـڭ بولمىسـلا، مۇنـداق قىيىنچىلىقلارغـا

پسىەنت قىلمايمەن» دەپ، دۇئادا بولغان. ھەتتا شۇ چاغدا جەبرائىل ئەلەيھىسسالام كېلىپ: «ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى جانابى ئاللاھ بۇ خەلقنىڭ ساڭا قىلغان ياماناتلىقى تۈپەيلى ئۇلارنى سەن خالىغان جازا بىلەن ئازاپلاشقا مېنى ئەۋەتتى» دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئاللاھ خەلقىمنى ھىدايەت قىلغىن، چۈنكى ئۇلار بىلمەيدۇ» دەپ يەنە ئاللاھقا يالۋۇرۇپ ئۇلارنىڭ ھەققىدە ياخشى دۇئا تىلەكتە بولغان. كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تائىپتىن قايتىپ، نەخلە دېگەن جايغا كەلگەندە جانابى ئاللاھنىڭ لۇتپى ئىنايىتى بىلەن، بىر توپ جىن تائىپىسى كېلىپ، ئىمانغا كېلىپ، مۇسۇلمان بولغان.[1] ئەيتاۋۇر، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەتىگەن-ئاخشام، ئولتۇرسا-قوپسا ئۈممىتىنىڭ غېمىنى يەيتتى، قانداق قىلىپ ئۇلارغا دەۋاسىنى ئاڭلىتىشنىڭ يولىنى ئىزدەيتتى. مانا ئۇ زاتنىڭ ئەڭ چوڭ دەردى ئۈممىتىنىڭ نىجات تېپىشى ئىدى. شۇنداق بولۇشىغا قارىماي، بۇ بېرەۋا مۇشرىكلارنىڭ ئىمانغا، قۇرئانغا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆچمەنلىك نەپرىتى ئېشىپ باراتتى. بۇ ئەھۋال ئەلۋەتتە مېھر-شەپقەت ۋە ۋاپا ئابىدىسى زات-رەسۇلۇللانىڭ قەلبىنى داغلايتتى، ئىچىنى ئېچىشتۇراتتى. ھەتتا بەزى ۋاقىتلىرى خۇدىنى يوقىتاتتى. شۇڭىمۇ جانابى ئاللاھ ئۇ زاتنى ئاگاھلاندۇرۇپ: «ئۆزۈڭنى ھالاك قىلىشىڭ مۇمكىن» دەپ تەسەللىدە بولغانتى.

كېيىنچە بۇ دەۋا ئاستا-ئاستا كېڭىيىپ، مەككە دەۋرىدىن مەدىنە دەۋرىگە كەلگەندە، مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلاردىن تەركىپ تاپقان مۇبارەك ساھابى-كىراملارمۇ ئۆز پەيغەمبەرلىرىگە ئوخشاشلا ھېس-تۇيغۇ بىلەن يۇغۇرۇلغان. شۇڭلاشقىمۇ ئۇلار قاچانكى دەۋا يولىدا پىداكارلىق تەلەپ قىلىنغاندا، ئاغزىغا قويماقچى بولغان لوقمىنى تاشلاپ سەپەرۋەر بولالايدىغان، توي كېچىسىمۇ «دەۋا» دەپ ئورنىدىن تۇرۇپ كېتەلەيدىغان، دادام، ئانام دېمەي دەۋا شەرىپىنى جان تىكىپ قوغدىيالايدىغان سۈيىمدە پىداكار خىزمەت ئاۋانگارتلىرى بولۇپ يېتىلگەن.

ساھابى كىراملارنىڭ ئىچىدە ھەنزەلە ئىبنى ئامىر ئىسىملىك بىر مۇبارەك ساھابە بار ئىدى. ئۇ تېخى ئەمدى ياش قۇرامغا يەتكەن يىگىت ئىدى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ جارچىلىرى مەدىنىدە خەلقنى جىھاتقا چاقىرىق قىلىۋاتاتتى. چاقىرىقنى ئاڭلىغان ھەممە ئادەم قولىدىكى ئىشنى دەرھال تاشلاپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھوزۇرىغا ئالدىرايتتى... بۇ چاقىرىق دەل شۇ كۈنى ھەنزەلىنىڭ توي كېچىسى ئىتىگەگە توغرا كەلگەنتى. ئۇ، جارچىلارنىڭ جىھاتقا چاقىرىۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ، جىنابەتتىن غۇسۇل قىلمايلا... كىيىنگەن پېتى يۈگۈرۈپ چىقىپ كەتتى. ئايالى: «ھوي تەخسىر

[1] سۈرە ئەھقاپ، 29-ئايەتتىن 32-ئايەتكىچە.

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

يۈينىۋالغان بولسىلىچۇ!» دەپ، تولاپ قالدى. مانا ئۇ شېھىتلەرنىڭ قېنى بىلەن داستان يېزىلغان تارىخىي كۈن ئۇھۇد ئۇرۇشى ئىدى. ھەزرىتى ھەنزەلە ئۇھۇدقا كېلىپ، دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداش ئەترىتىدىن ئۇرۇن ئالدى. ئۇرۇش تازا چېكىگە يەتكەنتى. بىر چاغدا مۇسۇلمانلارنىڭ سېپىدە قالايمىقانچىلىق چىقىشقا باشلىدى. ئۇ كۆكسىنى قالقان قىلىپ قەھرىمانلارچە دۇشمەنگە ئۆزىنى ئۇراتتى. بىر مەھەلدىن كېيىن ئۇ تۇيۇقسىز بىر دۇشمەن زەربىسى بىلەن كۆكسىدىن زەربە يەپ قولىدىن ئايرىلدى ۋە شېھىت قىلىندى. ئۇنىڭ ئۇھۇد ئۇرۇشىغا كېلىپ جىھاتقا قاتناشقانلىقىدىن ھېچ كىمنىڭ خەۋىرى يوقتى. بۇ ئارىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ يارىلانغانتى. ئۇ زاتنىڭ مۇبارەك يۈزىدىن قان ئېقىۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك قولى بىلەن يۈزىدىكى قانىنى سۈرتۈۋېتىپ، قولىنى كۆتۈرۈپ: «ئى پەرۋەردىگارىم! مېنىڭ ئۇممىتىمنى ھىدايەت قىلغىن، بۇلار مېنى بىلمەيدۇ. بېشىمنى يېرىۋەتتى، چىشىمنى سۇندۇرىۋەتتى، بۇ سەۋەپلىك ئۇلارنى جازالاندۇرمىغىن، بۇلارغا بالا ـ مۇسىبەت بەرمىگىن، چۈنكى ئۇلار بىلمەيدۇ. بىلگەن بولسا، بۇنداق قىلمىغان بولاتتى» دەپ، دۇئا قىلاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلىۋېتىپ، كۆزلىرىنى بىردىنلا ئۇيۇققا تىكىپ: «مەن ھازىر ھەنزەلىنىڭ زېمىن بىلەن ئاسمان ئوتتۇرىسىدا غۇسلى قىلىدۇرلۇۋاتقانلىقىنى كۆرۇۋاتىمەن» دېدى. شۇنىڭ بىلەن ساھابىلار دەرھال بېرىپ ھەنزەلەنى شېھىت قىلىنغانلارنىڭ ئارىسىدىن تاپتى ۋە چاچ ـ ساقىلىدا سۇ تامچىلىرىنى كۆرگەنلىكىنى ئېيتىشتى. ھەنزەلىنىڭ تېنى ئۇھۇد مەيدانىدا ياتقان بىلەن، پەرىشتىلەر ئۇنى ئاسماندا غۇسۇل قىلدۇرۇۋاتاتتى. چۈنكى ئۇ ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ چاقىرىقىغا تەخىرسىز ئاۋاز قوشۇپ، جۇنۇپ ھالىتىدە شېھىت بولغانتى. يەنە جانابى ئاللاھنىڭ {شۇبھىسىزكى، ئاللاھ مۆمىنلەردىن ئۇلارنىڭ جانلىرىنى، مالىلىرىنى ئۇلارغا جەننەتنى بېرىپ سېتىۋالدى}[1] دېگەن ئايىتىنىڭ نەمۇنىلىك ئۇلگىسى بولغانتى. شۇڭىمۇ جانابى ئاللاھ ئۇنىڭ بۇ پىداكارلىقىنى يەردە قويمىدى. ئۇنى پەرىشتىلىرى بىلەن غۇسۇل قىلدۇردى. دېمەككى ئاللاھ ئۇچۇن سەل بولۇپ ئاقساڭ، ئەيىبۇپ ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاش كۆز يېشى قىلساڭ، جىگىرىڭنى داغلىساڭ، ئاللاھمۇ ئەھۋالىڭنى سورايدۇ. ئاللاھ ئۇچۇن ئىشلىسەڭ، ئاللاھ ئۇچۇن يۈزۈڭنى يەرگە سۈرسەڭ، جانابى ئاللاھمۇ يۈزۈڭنى يەردە قويمايدۇ. ئاللاھ ئۇچۇن چاڭ ـ توزانغا بۇلانساڭ، جانابى ئاللاھمۇ ئۆزىنىڭ پەرىشتىلىرى بىلەن پاكىزلايدۇ.

قۇرئان كەرىم بىزگە پىداكارلارنىڭ ھالىنى مۇنداق بايان قىلىدۇ: «مۆمىنلەرنىڭ ئىچىدە (رەسۇلۇللاھ بىلەن غازاتقا چىققاندا سۇباتلىق بولۇپ، شېھىت بولغانغا قەدەر دادىللىق بىلەن جەڭ

[1] سۈرە تەۋبە، 111 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

قىلىش توغرۇلۇق) ئاللاھقا بەرگەن ئەھدىنى ئىشقا ئاشۇرغان نۇرغۇن كىشىلەر بار. ئۇلارنىڭ بەزىسى (ئەھدىگە ۋاپا قىلىپ) شېھىت بولدى، بەزىسى (شېھىت بولۇشنى) كۈتەمكەن، ئۇلار (پەرۋەردىگارىغا بەرگەن ئەھدىسىنى) ھەرگىز ئۆزگەرتكىنى يوق»[1]، «نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر بىلەن كۆپلىگەن رەببانىي ئۆلىمالار بىرلىكتە جەڭ قىلدى. ئۇلار ئاللاھ يولىدا يەتكەن كۈلپەتلەردىن روھسىزلانمىدى، بوشاشمىدى، باش ئەگمىدى، ئاللاھ ئۆزىنىڭ يولىدا دۇچ كەلگەن قىينچىلىقلارغا چىداشلىق بەرگۈچىلەرنى دوست تۇتىدۇ. ئۇلارنىڭ سۆزى پەقەت: «پەرۋەردىگارىمىز! گۇناھلىرىمىزنى، ئىشىمىزدا چەكتىن ئاشقانلىقىمىزنى مەغپىرەت قىلغىن، قەدەملىرىمىزنى (جەڭ مەيدانىدا) مۇستەھكەم قىلغىن ۋە كاپىر قەۋمگە قارشى بىزگە ياردەم بەرگىن» دېگەنىدىن باشقا بولمىدى. ئاللاھ ئۇلارغا دۇنيانىڭ ساۋابىنى (يەنى دۈشمەنلەر ئۈستىدىن غەلبە قىلىشنى) ۋە ئاخىرەتنىڭ ياخشى ساۋابىنى (يەنى جەننەت ۋە ئۇنىڭ نېمەتلىرىنى) ئاتا قىلدى، ئاللاھ ياخشىلىق قىلغۇچىلارنى دوست تۇتىدۇ»[2]؛ «ئى مۆمىنلەر! سىلەر ئاللاھقا (يەنى ئاللاھنىڭ دىنىغا) ياردەم بەرسەڭلار، ئاللاھ سىلەرگە (دۈشمىنىڭلارغا قارشى ياردەم بېرىدۇ، قەدىمىڭلارنى (ئۇرۇش مەيدانلىرىدا) بەرقارار قىلىدۇ»[3].

ھەقىقىي پىداكار ئاللاھ ۋە ئاللاھ رەسۇلى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى قەتئىي بوشاتمايدۇ. نەپسىي ئارزۇ-ئىستەكلىرىنى، ئاتا-ئانا، بالا-چاقا ۋە پۈتۈن يېقىن-يۇرۇق، ئۇرۇق-تۇغقانلىرىنى ئاللاھ ۋە ئاللاھ رەسۇلىدىن ئۈستۈن كۆرمەيدۇ. زۆرۈر بولغاندا مېلىنى، جېنىنى، بارلىقىنى ئاللاھ يولىدا پىدا قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ نەزىرىدە ئاللاھ ئۈچۈن بولمىغان ھەرقانداق ئىش-ھەرىكەتنىڭ ھېچ بىر ئەھمىيىتى يوقتۇر. ئۇلار دەۋا يولىدا پىداكارلىقنىڭ قانچىلىك ئەھمىيەتلىك ۋە زۆرۈر ئىكەنلىكىنى ياخشى بىلىدۇ. ئۇلار ئاللاھنىڭ يولىدا مېلىنىي چىقىم قىلىشتا ھەزرىتى ئەبۇبەكرى، ئۆمەر، ئوسمانلارنى ئۆزىگە ئۈرنەك قىلسا، جېنىنى پىدا قىلىشتا شېھىتلەر سۇلتانى ھەزرىتى ھەمزە ۋە ھەنزەلەگە ئوخشاش ئوھۇد ئارسلانلىرىنى نەمۇنە قىلىدۇ. ئۇلار ئۈچۈن زامان، ماكان ۋە شارائىتنىڭ پەرقى يوق. قاچان ۋە قەيەردە بىر ۋەزىپە تاپشۇرۇلسا، پۈتۈن ئىشى شۇ ۋەزىپىنى ئىجرا قىلىش، كېرەك بولغاندا جان دېسە جان، مال دېسە مال بېرىشتىن باش تارتمايدۇ.

[1] سۈرە ئەھزاب، 23-ئايەت.
[2] سۈرە ئال ئىمران، 146-ئايەتتىن 148-ئايەتكىچە.
[3] سۈرە مۇھەممەد، 7-ئايەت.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى